

Biblioteki cyfrowe - po co, na co, dlaczego?

Internet trafił dziś pod przysłowiowe "strzechy" dlatego warto dowiedzieć się jak umiejętnie korzystać z jego zasobów. Globalna sieć umożliwia nam dziś oprócz dostępu do bieżących informacji, dostęp do wielu interesujących publikacji, z których wielu nie byliśmy w stanie nigdy odnaleźć w typowych bibliotekach, chociażby ze względu na ich unikatowość.

Warto wiedzieć, że nie wystarczy korzystać ze zwykłych wyszukiwarek np. Google. Należy jednak pamiętać, że również te podstawowe narzędzia przeszukiwania Internetu mają możliwość rozszerzenia opcji wyszukiwania, o których często nie wiemy, bądź też o nich zapominamy.

W wyszukiwarce Google są to m.in. zakładki: grafika i więcej (a w niej niezwykle cenny odnośnik książki). Dzięki niemu możemy odnaleźć także publikacje w języku polskim przechowywane w bibliotekach na całym niemal świecie i przeczytać je na własnym komputerze!

Dla kogo są biblioteki cyfrowe? Dziś, gdy coraz mniej osób czyta książki, gdy książki są coraz droższe, wielu osobom nasuwa się pytanie, po co w tej globalnej sieci funkcjonują biblioteki cyfrowe? I czym tak naprawdę są? Biblioteki cyfrowe zwane wymiennie internetowymi, elektronicznymi bądź wirtualnymi, to usługa internetowa umożliwiająca nie tylko udostępnianie w sieci Internet publikacji cyfrowych, ale również wydanych kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt lat temu publikacji papierowych, takich jak książki czy czasopisma dostępnych dziś w wersji zdigitalizowanej.

Istnieją one po to by każdy, kto tylko ma ochotę i trochę czasu miał możliwość zapoznania się z dorobkiem literackim dawnych pokoleń bez ruszania się z domu. Ich twórcom chodzi o zabezpieczenie dziedzictwa kultury, ale mają one

również zadania edukacyjne i wspomagające rozwój badań naukowych poprzez umożliwienie łatwego dostępu do źródeł i opracowań.

W zależności od biblioteki z której zasobów korzystamy, możemy przeczytać książki zarówno polskie jak i obcojęzyczne, których autorzy nie żyją i do których wygasły już prawa autorskie lub też takie, których żyjący autorzy zezwolili na cyfrowe przetworzenie prac i udostępnienie ich w sieci.

To znakomita alternatywa również dla tych, którzy muszą z dnia na dzień przeczytać lekturę szkolną a przypomnieli sobie o tym gdy biblioteki są już zamknięte, albo gdy okazało się, że liczba egzemplarzy danej książki w bibliotece szkolnej jest niewystarczająca.

Przykładowo na stronach Polskiej Biblioteki Internetowej (<http://www.pbi.edu.pl>) lub Wolne Lektury (<http://www.wolnelektury.pl>) szybko odnajdziemy większość interesujących nas książek.

Biblioteki internetowe, to także prawdziwa skarbnica wiedzy dla wszystkich, którzy piszą prace z zakresu historii. Znajdziemy tu między innymi publikacje z historii wojskowości, historii medycyny, historii Kościoła, historii kolejnictwa itp. Często są to książki, które do naszych czasów zachowały się w jedynie kilku egzemplarzach.

Jak przeglądać zbiory poszczególnych bibliotek cyfrowych w Polsce. 75% bibliotek cyfrowych w Polsce udostępnia swe zasoby w sieci za pomocą systemu do budowy bibliotek cyfrowych dLibra. Razem biblioteki te udostępniają aż 97% dostępnych w Internecie cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego.

Wykaz wszystkich bibliotek działających dzięki temu oprogramowaniu pokazuje się po wejściu na stronę <http://dlibra.psnc.pl>, dzięki kliknięciu zakładki Lista wdrożeń. Wówczas wystarczy wejść na nazwę interesującej nas biblioteki, a ona za pomocą hiperłącza przeniesie nas na właściwą stronę.

Możemy też szybko skorzystać z zasobów istniejących sieci bibliotek cyfrowych. Wystarczy posłużyć się jedną z dostępnych w sieci multiwyszukiwarek bibliotecznych. Tam zaś, w odpowiednie okienko wpisać wymagane dane, np. imię i nazwisko autora książki, tytuł, słowo w tytule lub inne dane wyszukiwania, jakie udostępnia wspomniany system. Poniżej podaję jedynie adresy kilku najważniejszych multiwyszukiwarek.

Najpopularniejszą jest oparta na systemie dLibra Federacja Bibliotek Cyfrowych (<http://fbc.pionier.net.pl>). Za pomocą tej strony możemy przeszukać zbiory kilkudziesięciu bibliotek cyfrowych w Polsce.

Kolejną jest wyszukiwarka bibliotek zrzeszonych w Federacji Bibliotek Kościelnych (<http://digital.fides.org.pl>). Za pomocą tej strony możemy przeszukać zbiory kilkudziesięciu katolickich bibliotek cyfrowych w Polsce.

Inną ważną wyszukiwarką jest Europeana, stanowiąca wspólny punkt dostępu do zbiorów bibliotek, archiwów i muzeów w całej Europie (<http://www.europeana.eu>).

Wystarczy wejść na wspomnianą stronę i zmienić język na polski, by móc przeszukiwać europejskie zasoby biblioteczne.

Jak korzystać z zasobów poszczególnych bibliotek? Większość bibliotek udostępnia swe zbiory w ogólnie znanym i łatwo edytowalnym formacie pdf. Aby odczytać te dokumenty wystarczy mieć na swym komputerze jakikolwiek program do odczytywania takich plików. Niektóre biblioteki stosują jednak inny, dużo rzadziej stosowany format DjVu, który wymaga instalacji wtyczki lub osobnej przeglądarki DjVu na komputerze, z którego chcemy przeglądać zbiory biblioteczne. Często potrzebne jest także zainstalowanie oprogramowania Java. Zarówno wtyczki jak i przeglądarka są do ściągnięcia ze stron większości bibliotek cyfrowych.

Warto pamiętać jednak, że gdy zbieramy materiały do jakiejś pracy: referatu, artykułu, książki chcielibyśmy mieć stały dostęp do interesujących nas książek. Większość bibliotek cyfrowych daje nam możliwość nie tylko przeczytania danej książki na ekranie komputera. Ze względu na wygaśnięcie praw autorskich do danej pozycji możemy ją legalnie ściągnąć i zapisać na dysku swojego komputera. Gdy tak zrobimy będziemy zawsze mogli skorzystać z danej książki nawet wtedy, gdy nie będziemy mieli dostępu do Internetu.

Wystarczy szczegółowo przeczytać opisy programu w którym otwieramy daną książkę i zapisać ją na własnym dysku. Pamiętajmy jednak by nie zapisywać jej byle gdzie, a stworzyć na dysku odrębny folder, np. książki cyfrowe lub materiały źródłowe do publikacji. Ułatwi nam to późniejsze odnalezienie wspomnianych publikacji.

Przeszukiwanie zasobów bibliotek cyfrowych to sposób nie tylko na nudę lub znalezienie potrzebnej lektury. To także metoda na odnalezienie publikacji trudnodostępnych, a niezbędnych do pisania prac czy poszukiwania materiałów historycznych nawet z naszego terenu.

